

Awareness Initiative by

Archetypal & Quintessential

ભારતમાં ઉદ્યોગસાહસિકો, નવીનતાઓ
અને વ્યવસાયો માટે સમજવામાં સરળ
હેન્ડબુક.

ઇન્ટેલેક્ટ્યુઅલ પ્રોપર્ટી રાઇટ્સ ની મૂળભૂત બાબતો

સ્ટાર્ટઅપ્સ અને વ્યવસાયો માટે
એક સરળ માર્ગદર્શિકા

લેખક: વૃંદા પારેખ

સંપાદિત: નકુલ શેરદલાલ

Supported by

વિષય સૂચિ

પ્રસ્તાવના	૨
ઇન્ટેલેક્ટ્યુઅલ પ્રોપર્ટી રાઇટ્સ (IPR) નો પરિચય	૩
૧. ટ્રેડમાર્ક	૫
૨. કૉપિરાઇટ	૯
૩. પેટન્ટ	૧૨
૪. ડિઝાઇન	૧૬
૫. ભૌગોલિક સંકેત	૧૮
૬. સેમિકન્ડક્ટર ઇન્ટિગ્રેટેડ સર્કિટ્સ લેઆઉટ-ડિઝાઇન (SICLD)	૨૦
૭. વેપાર રહસ્યો	૨૨
શા માટે સ્ટાર્ટઅપ્સ અને વ્યવસાયોએ IP ની કાળજી લેવી જોઈએ.....	૨૩
સંદર્ભ કોષ્ટકો	૨૬
વારંવાર પૂછાતા પ્રશ્નો	૨૯

પ્રસ્તાવના

આધુનિક વિશ્વમાં જે ખૂબ જ ગતિશીલ છે, વિચારો એ નવી રોકડ છે. તે એક સ્ટાર્ટઅપ છે જે મોબાઇલ એપ્લિકેશન વિકસાવી રહ્યું છે, તે એક પારિવારિક વ્યવસાય છે જે એક નવી ફૂડ બ્રાન્ડ ખોલી રહ્યું છે, તે એક કારીગર છે જે હસ્તકલા વેચે છે, બૌદ્ધિક રચનાઓનું રક્ષણ મિલકતના ભૌતિક રક્ષણ જેટલું જ મહત્વપૂર્ણ બની ગયું છે.

આ પુસ્તકનો ઉદ્દેશ્ય મૂળભૂત બૌદ્ધિક સંપદા અધિકારો (IPR) ને એવી રીતે સમજાવવાનો છે કે જે બધી વ્યક્તિઓ, ખાસ કરીને ઉદ્યોગસાહસિકો, નાના વ્યવસાયો, વિદ્યાર્થીઓ તેમજ કાયદાકીય ક્ષેત્રમાં ન હોય તેવા નવીનતાઓ દ્વારા સરળતાથી સમજી શકાય.

આપણે ટ્રેડમાર્ક, કોપીરાઇટ અથવા પેટન્ટ જેવા શબ્દોનો ઉપયોગ કરતા આવ્યા છીએ, પરંતુ તેનો અર્થ શું થાય છે? તમારા વ્યવસાયને સુરક્ષિત રાખવા માટે તેઓ શું કરી શકે છે? ભારતમાં તેમની નોંધણી કેવી રીતે કરાવવી? કેટલો સમય અને પૈસાની જરૂર છે? આ પુસ્તક આ પ્રશ્નોના જવાબો સરળ ભાષામાં આપે છે અને કોઈ જટિલ કાનૂની પરિભાષાનો ઉપયોગ કરતા નથી.

આ ટૂંકી માર્ગદર્શિકા વાંચીને તમે જાણશો:

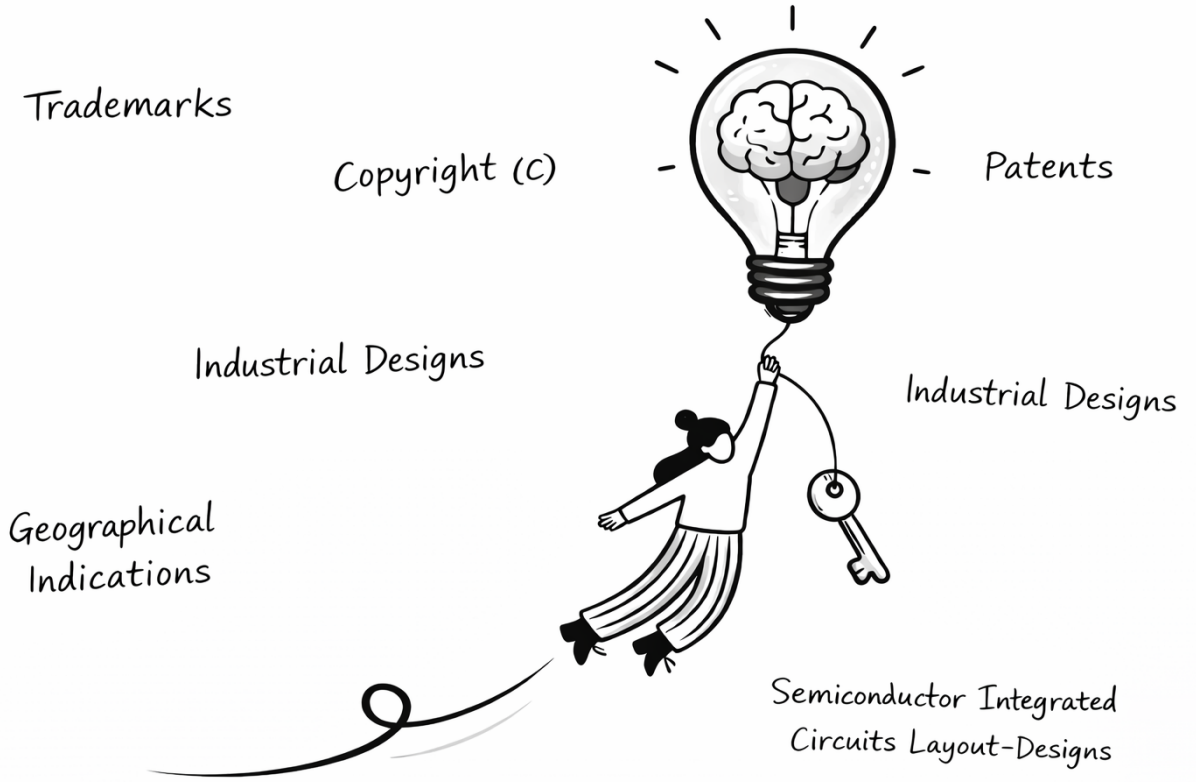
- IPR ના દરેક પ્રકાર (ટ્રેડમાર્ક, કોપીરાઇટ, પેટન્ટ, ડિઝાઇન, ભૌગોલિક સંકેત, સેમિકન્ડક્ટર લેઆઉટ ડિઝાઇન, વગેરે).
- અરજી કરવાની એક પગલું-દર-પગલાની પ્રક્રિયા તરીકે ભારત.
- સમયમર્યાદા અને ખર્ચ.
- સ્ટાર્ટઅપ્સ, વ્યવસાયો અને સર્જનાત્મક લોકોએ IPR પ્રત્યે શા માટે ચિંતિત રહેવું જોઈએ તેના કારણો.

આ કોઈ વકીલનું પાઠ્યપુસ્તક નથી. તેના બદલે, તે આપણા બધા માટે એક માર્ગદર્શિકા છે જે તમને તમારા વિચારો, તમારા બ્રાન્ડ અને તમારા નવીનતાનું રક્ષણ કરવા માટે ઉપયોગી માર્ગદર્શિકા છે. અમને આશા છે કે

આ પુસ્તક વધુ ઉદ્યોગસાહસિકો અને વ્યવસાય માલિકોને તેમની બૌદ્ધિક સંપત્તિનું રક્ષણ કરવા અને વર્તમાન સ્પર્ધાત્મક અર્થતંત્રમાં તેની સુસંગતતાની કદર કરવા માટે જરૂરી સરળ પગલાં લેવા માટે પ્રેરિત કરશે.

સંદેશ: આ કોઈ કાયદાનો ભાગ નથી, ફક્ત સામાન્ય સમજ છે જે કોઈપણ ઉદ્યોગસાહસિકને જાણવી જોઈએ.

ઇન્ટેલેક્ટ્યુઅલ પ્રોપર્ટી રાઇટ્સ (IPR) નો પરિચય

બૌદ્ધિક સંપત્તિ (ઇન્ટેલેક્ટ્યુઅલ પ્રોપર્ટી) શું છે?

તમારા ઘરનો વિચાર કરો. તેમાં દરવાજા, બારીઓ, દિવાલો છે જેને તમે અનુભવી અને જોઈ શકો છો. તમે તેને સુરક્ષિત કરો છો, તેનો વીમો લો છો અને તેનું રક્ષણ કરો છો કારણ કે તે તમારું છે. ધારો કે હવે તમે કંઈક એવું બનાવો છો જેને તમે સ્પર્શ કરી શકતા નથી, અને છતાં તે એટલું જ કિંમતી છે: એક આકર્ષક બ્રાન્ડ નામ, એક અનોખી પ્રોડક્ટ ડિઝાઇન, એક નવો વ્યવસાયિક વિચાર, મૂવી સ્ક્રિપ્ટ, અથવા તો એક ખાસ રેસીપી. આને મનની મિલકત બૌદ્ધિક સંપત્તિ (IP) કહેવામાં આવે છે. જે રીતે તમે ઘરની માલિકી ધરાવો છો, તેવી જ રીતે તમે તમારા વિચારો પણ કાયદેસર રીતે માલિકી ધરાવી શકો છો. અને કૉપિરાઇટ તમને તમારા બૌદ્ધિક કાર્યોનો બચાવ કરવા, ઉપયોગ કરવા અને આનંદ માણવા માટે કેટલાક અધિકારો પ્રદાન કરે છે. આવા અધિકારોને

બૌદ્ધિક સંપત્તિ અધિકારો (ઇન્ટેલેક્ટ્યુઅલ પ્રોપર્ટી રાઇટ્સ) (IPR) તરીકે ઓળખવામાં આવે છે. બૌદ્ધિક સંપત્તિનું રક્ષણ શા માટે કરવું જોઈએ? નવીનતાને પ્રોત્સાહન આપે છે: જ્યારે શોધકોને ખાતરી હોય છે કે કોઈ તેમનું કાર્ય ચોરી કરશે નહીં, ત્યારે તેઓ નવી તકનીકો, દવાઓ અને વિચારો વિકસાવવાનું ચાલુ રાખશે. બ્રાન્ડ ઓળખનું રક્ષણ કરે છે: ધારો કે કોઈને સ્ટારબક્સના નામ હેઠળ કાફે ખોલવાની મંજૂરી આપવામાં આવી હતી. ગ્રાહકો મૂંઝવણમાં મુકાશે અને વાસ્તવિક સ્ટારબક્સ તેની ઓળખથી વંચિત રહેશે. ટ્રેડમાર્ક્સ તેનું રક્ષણ કરે છે. આર્થિક વિકાસને વેગ આપે છે: જે દેશો ઉચ્ચ સ્તરના IPR રક્ષણનો આનંદ માણે છે તેઓ રોકાણમાં વધારો, નિકાસમાં વધારો અને સ્ટાર્ટ અપ મેળવે છે. ઉદાહરણ તરીકે, દાર્જિલિંગ ચા અથવા બનારસી સાડી જેવા ભારતીય GI સ્થાનિક લોકોને આંતરરાષ્ટ્રીય ખ્યાતિ અને આવક ઉત્પન્ન કરે છે.

1. વ્યાપાર મૂલ્યમાં વધારો:

રોકાણકારો રોકાણ કરતા પહેલા સ્ટાર્ટઅપના બૌદ્ધિક સંપદા ટ્રેડમાર્ક, પેટન્ટ, ડિઝાઇન જુએ છે. IP ધરાવવાથી વિશ્વસનીયતા અને મૂલ્યાંકન વધે છે.

ભારતમાં બૌદ્ધિક સંપદાના પ્રકારો

ભારતમાં વિવિધ પ્રકારના IP ને સુરક્ષિત રાખવા માટે એક સુવ્યવસ્થિત સિસ્ટમ છે. દરેક પ્રકાર ચોક્કસ પ્રકારના વિચાર અથવા રચનાનું રક્ષણ કરે છે:

1. ટ્રેડમાર્ક્સ (™ / ®):

તમારા માલ/સેવાઓને અલગ પાડતા બ્રાન્ડ નામો, લોગો, ટેગલાઇન, અવાજો, આકારો અથવા રંગોનું રક્ષણ કરે છે.

ઉદાહરણ: વાઘ બકરી ચા, અમૂલ, ટાટા.

2. કૉપિરાઇટ (©):

પુસ્તકો, ગીતો, ફિલ્મો, ચિત્રો, સોફ્ટવેર કોડ જેવા સર્જનાત્મક કાર્યોનું રક્ષણ કરે છે.

ઉદાહરણ: બોલીવુડ ફિલ્મો, સંગીત આલ્બમ, નવલકથાઓ.

3. પેટન્ટ:

નવી શોધના ઉત્પાદનો અથવા પ્રક્રિયાઓનું રક્ષણ કરે છે જે નવીન, ઉપયોગી અને અસ્પષ્ટ છે.

ઉદાહરણ: એક નવું દવા ફોર્મ્યુલા, એક અનોખું મશીન, અથવા સ્માર્ટફોન ટેકનોલોજી.

4. ઔદ્યોગિક ડિઝાઇન:

ઉત્પાદનના સૌંદર્યલક્ષી દેખાવ/આકારનું રક્ષણ કરે છે, તેના કાર્યનું નહીં.

ઉદાહરણ: કોકા-કોલા બોટલ ડિઝાઇન, આઇફોન આકાર.

5. ભૌગોલિક સંકેતો (GI):

ચોક્કસ પ્રદેશમાંથી ઉદ્ભવતા અને અનન્ય ગુણો ધરાવતા ઉત્પાદનોનું રક્ષણ કરે છે.

ઉદાહરણ: દાર્જિલિંગ ચા, કાંચીપુરમ સિલ્ક, ગીર કેસર કેરી.

6. સેમિકન્ડક્ટર ઇન્ટિગ્રેટેડ સર્કિટ્સ લેઆઉટ-ડિઝાઇન:

માઇક્રોચિપ્સ અને સેમિકન્ડક્ટર્સમાં ઉપયોગમાં લેવાતા સર્કિટ ડિઝાઇનને સુરક્ષિત કરે છે.

ઉદાહરણ: લેપટોપ અને સ્માર્ટફોન જેવા ઇલેક્ટ્રોનિક ઉપકરણોમાં વપરાય છે.

7. વેપાર રહસ્યો (નોંધાયેલ નથી, પરંતુ NDA જેવા કરારો દ્વારા સુરક્ષિત):

ગુપ્ત વ્યવસાય માહિતીનું રક્ષણ કરે છે.

ઉદાહરણ: કોકા-કોલાની ગુપ્ત રેસીપી, ગૂગલનું શોધ અલ્ગોરિધમ.

બૌદ્ધિક સંપદા અધિકારો તમારા વિચારો માટે તાળા અને ચાવી જેવા છે. તે તમારા સખત પરિશ્રમનું રક્ષણ કરે છે, અન્ય લોકો દ્વારા દુરુપયોગ અટકાવે છે અને તમને વ્યાપારી રીતે લાભ મેળવવાની મંજૂરી આપે છે.

1. ટ્રેડમાર્ક

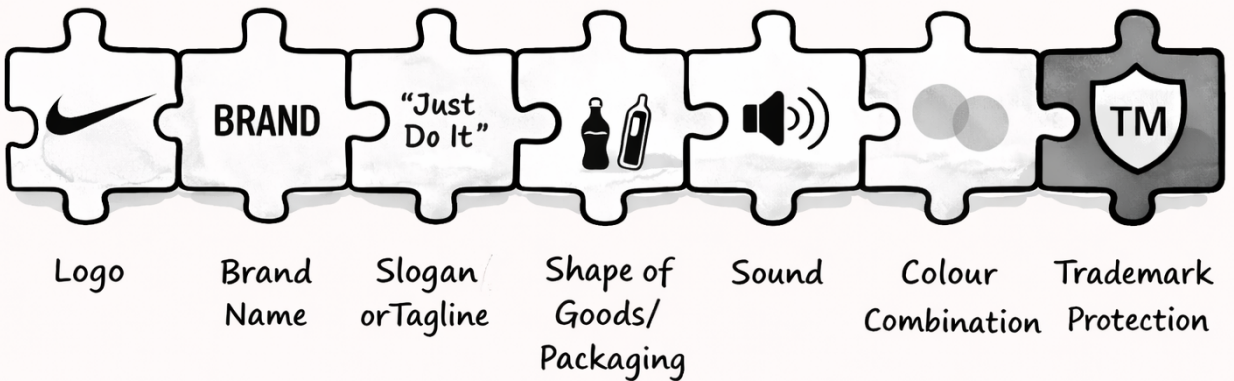
ટ્રેડમાર્ક શું છે?

ટ્રેડમાર્ક એ તમારા વ્યવસાયના ચહેરા જેવું છે. તે એક નિશાની છે જે તમારા ઉત્પાદન અથવા સેવાને બજારમાં અન્ય લોકોથી અલગ બનાવે છે.

ટ્રેડમાર્ક આ હોઈ શકે છે:

- લોગો : નાઇકીનું " સ્વુશ " પ્રતીક
- બ્રાન્ડ નામ: અમૂલ, ટાટા, હેવમોર
- સૂત્ર/ટેગલાઇન: " બસ કરો " , " દાગ અચ્છે હૈ "
- સામાન/પેકેજિંગનો આકાર: કોકા-કોલા બોટલ, ક્રિકેટ બાર
- સાઉન્ડ: એરટેલ ટ્યુન, ICICI જિંગલ
- રંગ મિશ્રણ: કોકા-કોલા માટે લાલ અને સફેદ

ટૂંકમાં, કોઈપણ વસ્તુ જે લોકોને તમારા ઉત્પાદનને ઓળખવામાં અને તેને તમારા વ્યવસાય સાથે જોડવામાં મદદ કરે છે તે ટ્રેડમાર્ક હોઈ શકે છે.

ટ્રેડમાર્ક શા માટે મહત્વપૂર્ણ છે?

1. બ્રાન્ડ સુરક્ષા: અન્ય લોકોને તમારી બ્રાન્ડ ઓળખની નકલ કરતા કે દુરુપયોગ કરતા અટકાવે છે.
2. ગ્રાહક વિશ્વાસ: ગ્રાહકો તેમના ઓળખાતા બ્રાન્ડ પર આધાર રાખે છે. નોંધાયેલ ટ્રેડમાર્ક વિશ્વસનીયતા બનાવે છે.
3. વિશિષ્ટ અધિકારો: તમારા માલ/સેવાઓ માટેના માર્ક પર તમને કાનૂની માલિકી આપે છે.
4. વ્યાપાર સંપત્તિ: તમારી કંપનીનું મૂલ્યાંકન વધે છે (લાઇસન્સ અથવા ફ્રેન્ચાઇઝ કરી શકાય છે).
5. વૈશ્વિક માન્યતા: આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે વિસ્તરણ કરવામાં મદદ કરે છે, કારણ કે ટ્રેડમાર્ક્સ વિદેશમાં પણ સુરક્ષિત રહી શકે છે.

ઉદાહરણ: “ફેશસિપ” નામનું સ્ટાર્ટઅપ પીણાં માટે બનાવો છો, તો રજિસ્ટર્ડ ટ્રેડમાર્ક રાખવાથી ખાતરી થાય છે કે બીજું કોઈ પણ વ્યક્તિ તે જ નામ હેઠળ પીણાં વેચી શકશે નહીં.

ભારતમાં અરજી પ્રક્રિયા

1. શોધો (વૈકલ્પિક પણ ભલામણ કરેલ):

અરજી કરતા પહેલા, તપાસો કે IP ઇન્ડિયા વેબસાઇટ પર સમાન ચિહ્ન પહેલાથી જ અસ્તિત્વમાં છે કે નહીં.

2. અરજી ફાઇલ કરવી (ફોર્મ TM-A):

વિગતો સાથે ઓનલાઇન/ઓફલાઇન સબમિટ કરો:

- અરજદાર (વ્યક્તિગત/સ્ટાર્ટઅપ/કંપની)
- ચિહ્ન (લોગો/નામ/સૂત્ર)
- વર્ગ (માલ/સેવાઓની 45 શ્રેણીઓમાંથી પસંદ કરો)

○ પાવર ઓફ એટર્ની (જો એજન્ટ/વકીલ દ્વારા ફાઇલ કરવામાં આવે તો)

3. ટ્રેડમાર્ક ઓફિસ દ્વારા તપાસ:

પરીક્ષક તપાસ કરે છે કે શું ચિહ્ન અનન્ય છે અને વર્ણનાત્મક/વિરોધાભાસી નથી.

4. પરીક્ષા અહેવાલનો જવાબ:

જો વાંધો ઉઠાવવામાં આવે, તો તમને જવાબ આપવાની અને યોગ્ય ઠેરવવાની તક મળે છે.

5. ટ્રેડમાર્ક જર્નલમાં પ્રકાશન:

જો સ્વીકારવામાં આવે, તો માર્ક 4 મહિના માટે જર્નલમાં પ્રકાશિત થાય છે. જેને લાગે છે કે તે વિરોધાભાસી છે તે વિરોધ કરી શકે છે.

6. વિરોધ (જો કોઈ હોય તો):

જો કોઈ વિરોધ ન હોય, અથવા જો તમે વિરોધનો કેસ જીતી જાઓ, તો તમારું ચિહ્ન આગળ વધે છે.

7. નોંધણી અને પ્રમાણપત્ર:

રજિસ્ટ્રાર નોંધણી પ્રમાણપત્ર જારી કરે છે. હવે તમે ® પ્રતીકનો ઉપયોગ કરી શકો છો.

ભારતમાં ટ્રેડમાર્ક નોંધણીની સમયરેખા

- અરજી દાખલ કરવાની તારીખ: દિવસ 1
- પરીક્ષા રિપોર્ટ: ૬-૯ મહિના
- જવાબ અને સુનાવણી (જો વાંધો હોય તો): ૧-૩ મહિના
- જર્નલમાં પ્રકાશન: 4 મહિના
- વિરોધ (જો કોઈ હોય તો): પ્રકાશન પછી 4 મહિના સુધી
- નોંધણી પ્રમાણપત્ર: ૧૨-૧૮ મહિના (જો પ્રક્રિયા સરળ હોય, તો કોઈ વિરોધ નહીં)

એકંદરે: સરેરાશ ૧-૨ વર્ષ (પરંતુ તમે ફાઇલ કરો તે દિવસથી ™ નો ઉપયોગ કરી શકો છો).

સરકારી ખર્ચ (ફાઇલિંગ ફી)

અરજદારનો પ્રકાર	સરકારી ફી (પ્રતિ વર્ગ પ્રતિ ગુણ)
વ્યક્તિગત / સ્ટાર્ટઅપ / MSME	₹૪,૫૦૦ (ઈ-ફાઇલિંગ)
કંપની / મોટી એન્ટિટી	₹૯,૦૦૦ (ઈ-ફાઇલિંગ)

(ઓફલાઇન ફાઇલિંગ પર ₹૫૦૦ નો વધારાનો ચાર્જ લાગે છે; ઈ-ફાઇલિંગ સસ્તું અને ઝડપી છે.)

ભારતમાં ટ્રેડમાર્કના ઉદાહરણો

- અમૂલ (શબ્દ + લોગો): દૂધ ઉત્પાદનોનો બ્રાન્ડ.
- વાઘ બકરી (શબ્દ + ઉપકરણ): ગુજરાતની પ્રખ્યાત ચા બ્રાન્ડ.
- નોકિયા ટ્યુન: ધ્વનિ ચિહ્ન તરીકે નોંધાયેલ.
- કોકા-કોલા બોટલનો આકાર: ડિઝાઇન + ટ્રેડમાર્ક કાયદા હેઠળ સુરક્ષિત.
- તાજમહેલ ટી સ્લોગન: "વાહ તાજ!"

સ્ટાર્ટઅપ્સ અને વ્યવસાયો માટે વ્યવહારુ નોંધો

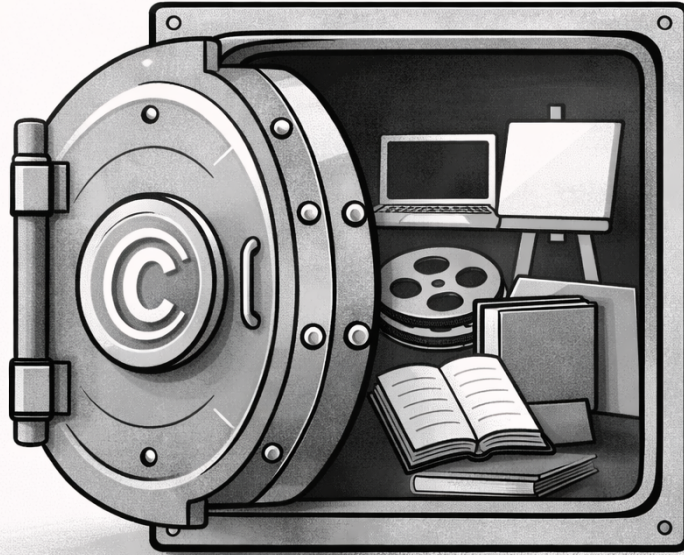
- વહેલા નોંધણી કરાવો, મોડું નહીં: ઘણા સ્ટાર્ટઅપ્સ ટ્રેડમાર્ક નોંધણી મોંઘી હોવાનું વિચારીને વિલંબ કરે છે. પરંતુ જો કોઈ અન્ય વ્યક્તિ સમાન/સમાન બ્રાન્ડની નોંધણી કરાવે છે, તો તમે અધિકારો ગુમાવી શકો છો અથવા મુકદ્દમાનો સામનો કરી શકો છો.

- બ્રાન્ડિંગ પહેલાં ઉપલબ્ધતા તપાસો: પેકેજિંગ પ્રિન્ટ કરતા પહેલા, માર્કેટિંગ કરતા પહેલા અથવા વેબસાઇટ લોન્ચ કરતા પહેલા, ટ્રેડમાર્ક પબ્લિક સર્ચ કરો (IP ઇન્ડિયા વેબસાઇટ પર મફત). પછીથી રિબ્રાન્ડિંગ ખર્ચ બચાવે છે.
- લોગો + શબ્દને સુરક્ષિત કરો: વધુ મજબૂત સુરક્ષા માટે શબ્દ ચિહ્ન (વ્યવસાયનું નામ) અને ઉપકરણ/લોગો ચિહ્ન બંને ફાઇલ કરો . ઉદાહરણ: "ઝોમેટો" (શબ્દ) + તેનો લાલ લોગો (ઉપકરણ).
- ડોમેન નામ ≠ ટ્રેડમાર્ક: .com અથવા .in ડોમેન રાખવાથી તમને ટ્રેડમાર્ક અધિકારો મળતા નથી. બંનેને અલગથી સુરક્ષિત કરો.
- લાંબા ગાળાના વિચારો: એક ટ્રેડમાર્ક 10 વર્ષ સુધી ચાલે છે અને તેને કાયમ માટે નવીકરણ કરી શકાય છે. તે એક એવી સંપત્તિ છે જે તમારા વ્યવસાયના મૂલ્યાંકન સાથે વધે છે.
- રક્ષણાત્મક વ્યૂહરચના: જો તમે તાત્કાલિક બ્રાન્ડનો ઉપયોગ ન કરો તો પણ, નોંધણી સ્પર્ધકોને તે મેળવવાથી અટકાવે છે.
- ટ્રેડમાર્ક વિરુદ્ધ કંપની નોંધણી: ROC (રજિસ્ટ્રાર ઓફ કંપનીઝ) સાથે તમારી કંપનીની નોંધણી કરાવવાથી તમારા બ્રાન્ડ નામને ટ્રેડમાર્ક તરીકે સુરક્ષિત રાખવામાં આવતું નથી. બંને અલગ છે.
- રોકાણકાર દ્રષ્ટિકોણ: રોકાણકારો સુરક્ષિત ટ્રેડમાર્ક ધરાવતા વ્યવસાયોને પસંદ કરે છે - ગંભીરતા દર્શાવે છે અને કાનૂની જોખમો ઘટાડે છે.

2. કોપિરાઇટ

કોપિરાઇટ શું છે?

કોપિરાઇટ એ મૂળ કૃતિના સર્જકને આપવામાં આવેલ કાનૂની અધિકાર છે. તે વિચારની અભિવ્યક્તિનું રક્ષણ કરે છે, વિચારને જ નહીં.

જો તમે:

- પુસ્તક કે લેખ લખો,
- ગીત કે સંગીત કંપોઝ કરો,
- ફિલ્મ કે વિડીયો શૂટ કરો,

- સોફ્ટવેર કોડ બનાવો,
- ચિત્ર દોરો,
- અથવા તો કોઈ સ્થાપત્ય યોજના પણ ડિઝાઇન કરો,

તમને તે રચના પર આપમેળે કૉપિરાઇટ મળે છે.

કૉપિરાઇટને તમારા સર્જનાત્મક કાર્ય પર સલામતી તાળું માનો, તે ખાતરી કરે છે કે કોઈ પણ તમારી પરવાનગી વિના તેની નકલ, વેચાણ અથવા દુરુપયોગ કરી શકશે નહીં.

ઓટોમેટિક પ્રોટેક્શન વિરુદ્ધ રજીસ્ટ્રેશન

- ઓટોમેટિક પ્રોટેક્શન:

ભારતમાં, તમે કંઈક મૌલિક (કવિતા, ફોટોગ્રાફ, સોફ્ટવેર કોડ) બનાવો છો કે તરત જ કોપીરાઇટ આપમેળે તમારો થઈ જાય છે. અરજી કરવાની જરૂર નથી.

- નોંધણી (ભલામણ કરેલ):

કૉપિરાઇટ આપમેળે અસ્તિત્વમાં હોવા છતાં, નોંધણી કાનૂની પુરાવામાં મદદ કરે છે, જો કોઈ વિવાદ ઊભો થાય, તો નોંધણી પ્રમાણપત્ર કોર્ટમાં માલિકી સાબિત કરવાનું ખૂબ સરળ બનાવે છે.

ઉદાહરણ: જો તમે આજે ગીત કંપોઝ કરો છો, તો તમે કોપીરાઇટ ધરાવો છો. પરંતુ જો પછીથી કોઈ બીજું દાવો કરે કે તે તેમનું છે, તો નોંધણી પ્રમાણપત્ર રાખવાથી તમારું રક્ષણ થશે.

ભારતમાં અરજી પ્રક્રિયા (પગલું-દર-પગલાં)

1. અરજી દાખલ કરવી (ફોર્મ XIV):

તમારા કાર્યની વિગતો (ઓનલાઇન અથવા ઓફલાઇન) કોપીરાઇટ ઓફિસમાં સબમિટ કરો. કાર્યની નકલો જોડો.

2. ડાયરી નંબર જારી:

ફાઇલ કર્યા પછી, તમને ડાયરી નંબર (સ્વીકૃતિ) મળે છે.

3. ફરજિયાત રાહ જોવાનો સમયગાળો (30 દિવસ):

આ સમય દરમિયાન, ઓફિસ તપાસ કરે છે કે કોઈ વાંધો છે કે નહીં.

4. કોપિરાઇટ પરીક્ષક દ્વારા પરીક્ષા:

જો કોઈ વાંધો ન હોય, તો પરીક્ષક મૌલિકતા માટે કાર્યની સમીક્ષા કરે છે.

5. સુનાવણી (જો વાંધા દાખલ કરવામાં આવે તો):

જો વાંધા ઉઠાવવામાં આવે, તો સુનાવણી સુનિશ્ચિત થઈ શકે છે.

6. નોંધણી પ્રમાણપત્ર જારી:

જો બધું સ્પષ્ટ હોય, તો રજિસ્ટ્રાર નોંધણીનું પ્રમાણપત્ર જારી કરે છે.

સમયરેખા અને ખર્ચ

- સમયરેખા: સામાન્ય રીતે 2-6 મહિના (વાંધાઓ પર આધાર રાખીને).
- માન્યતા: લેખકનું જીવનકાળ + મૃત્યુ પછી 60 વર્ષ.

સરકારી ફી (પ્રતિ અરજી):

કામનો પ્રકાર	ફી (₹)
સાહિત્યિક, નાટકીય, સંગીતમય, કલાત્મક કૃતિઓ	કામ દીઠ ₹૫૦૦
સિનેમેટોગ્રાફ ફિલ્મો	પ્રતિ કામ ₹૫,૦૦૦

સાઉન્ડ રેકોર્ડિંગ્સ	પ્રતિ કામ રૂ2,000
સોફ્ટવેર/કમ્પ્યુટર પ્રોગ્રામ	પ્રતિ કામ રૂ૫,૦૦૦

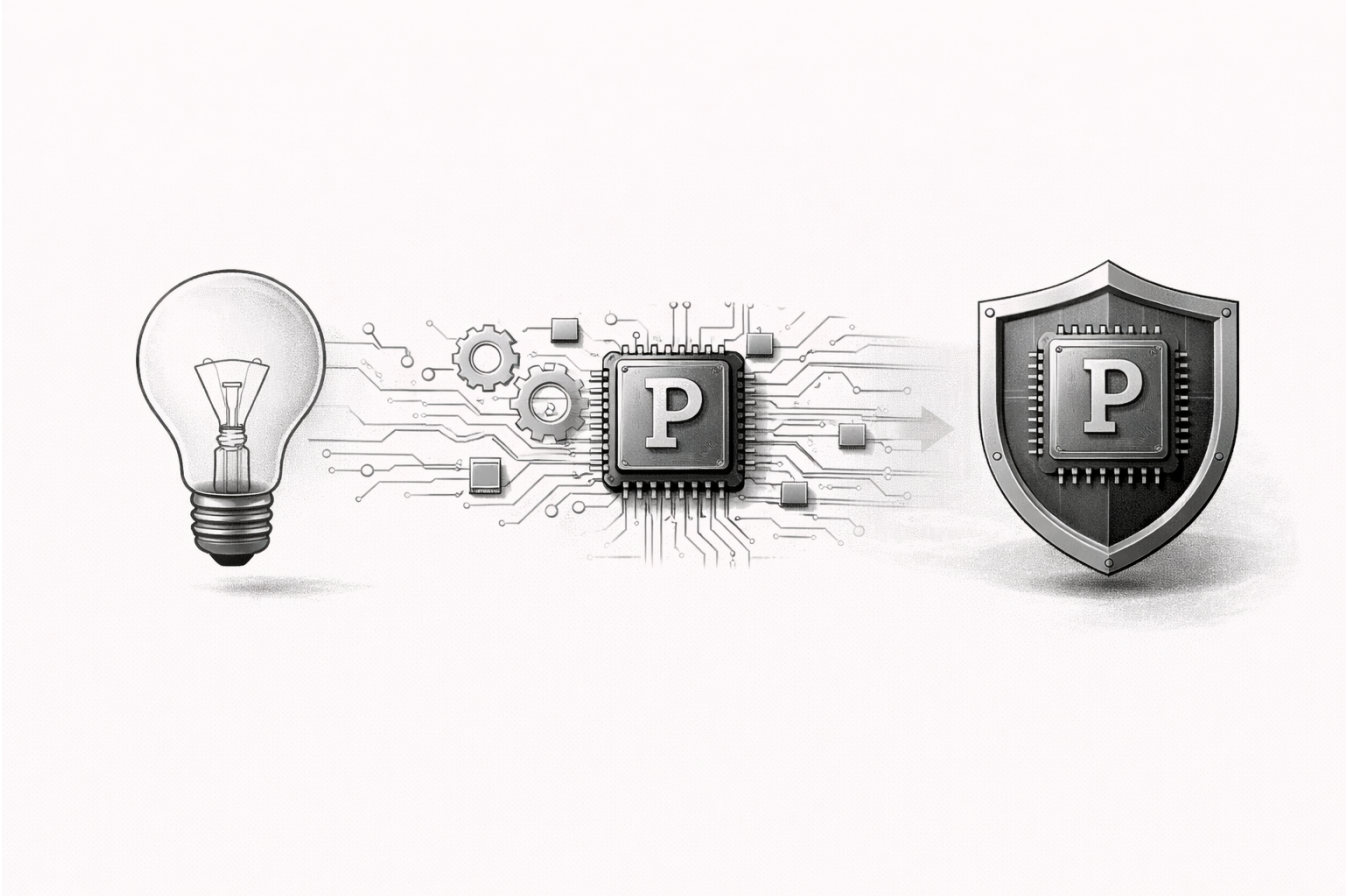
ભારતમાં કોપીરાઈટના વ્યવહારુ ઉદાહરણો

- બોલીવુડ ફિલ્મો: દરેક ફિલ્મ (સ્ક્રીપ્ટ, પટકથા, સંવાદો, સંગીત, વિડીયો રેકોર્ડિંગ) કોપીરાઈટ દ્વારા સુરક્ષિત છે.
- ગીતો: ગીતના શબ્દો, સંગીત રચના અને રેકોર્ડિંગ દરેકના અલગ અલગ કોપીરાઈટ છે.
- પાઠ્યપુસ્તકો: લેખકો અને પ્રકાશકો શૈક્ષણિક પુસ્તકો પર કોપિરાઈટ ધરાવે છે.
- સોફ્ટવેર: એપ્સ, કોડ્સ અને પ્રોગ્રામ્સ સાહિત્યિક કૃતિઓ તરીકે નોંધાયેલા છે.
- ચિત્રો અને કલા: એમએફ હુસૈન અથવા રાજા રવિ વર્મા જેવા કલાકારોને તેમની મૂળ કલાકૃતિઓ પર કોપિરાઈટ સુરક્ષા મળે છે.

3. પેટન્ટ

પેટન્ટ શું છે?

પેટન્ટ એ સરકાર દ્વારા શોધકને શોધ માટે આપવામાં આવેલ એક વિશિષ્ટ અધિકાર છે.

સરળ શબ્દોમાં કહીએ તો:

- જો તમે કોઈ નવી પ્રોડક્ટ (જેમ કે દવા કે ગેજેટ) શોધો છો, અથવા
- એક નવી પ્રક્રિયા (ઉત્પાદનની એક અનોખી પદ્ધતિ જેવી),

તમે પેટન્ટ માટે અરજી કરી શકો છો. એકવાર પેટન્ટ મંજૂર થયા પછી, ફક્ત તમે (અથવા તમારી કંપની) જ 20 વર્ષ સુધી તે શોધ બનાવી, ઉપયોગ, વેચાણ અથવા લાઇસન્સ આપી શકો છો.

પેટન્ટ ફક્ત શોધનું રક્ષણ કરતું નથી, તે શોધકને ચોક્કસ સમયગાળા માટે કાનૂની એકાધિકાર આપે છે, જ્યારે નવીનતાને પ્રોત્સાહન આપે છે.

કોને પેટન્ટની જરૂર છે?

- સ્ટાર્ટઅપ્સ: તેમના અનોખા નવીનતાઓનું રક્ષણ કરવા અને રોકાણકારોને આકર્ષવા.
- ફાર્મા ઉદ્યોગ: નવી દવાના પરમાણુઓ, ફોર્મ્યુલેશન, રસીઓ માટે.
- આઇટી અને ટેક કંપનીઓ: સોફ્ટવેર-સંબંધિત શોધો, ઇલેક્ટ્રોનિક ઉપકરણો, AI/ML સિસ્ટમ્સ (જો ટેકનિકલ હોય તો) માટે.
- ઉત્પાદન અને ઇજનેરી: નવા મશીનો, પ્રક્રિયાઓ અથવા ઔદ્યોગિક સાધનો માટે.
- યુનિવર્સિટીઓ અને સંશોધન અને વિકાસ સંસ્થાઓ: સંશોધન-આધારિત શોધો માટે.

ઉદાહરણ: જો કોઈ સ્ટાર્ટઅપ સૌર ઊર્જાથી ચાલતું પાણી શુદ્ધિકરણ શોધે છે, તો પેટન્ટ ખાતરી કરે છે કે કોઈ અન્ય કંપની ચોક્કસ ટેકનોલોજીની નકલ કરી શકશે નહીં.

ભારતમાં પેટન્ટ અરજીઓના પ્રકારો

1. કામચલાઉ અરજી:

- જ્યારે શોધ સંપૂર્ણપણે વિકસિત ન હોય પરંતુ શોધક પ્રાથમિકતા તારીખ સુરક્ષિત કરવા માંગે છે ત્યારે ફાઇલ કરવામાં આવે છે.
- સંપૂર્ણ સ્પષ્ટીકરણ ફાઇલ કરવા માટે ૧૨ મહિનાનો સમય આપે છે.
- સંશોધન અને વિકાસ તબક્કામાં સ્ટાર્ટઅપ્સ માટે ઉપયોગી.

2. સંપૂર્ણ સ્પષ્ટીકરણ એપ્લિકેશન:

- શોધ તૈયાર થાય અને સંપૂર્ણ રીતે વર્ણવેલ હોય ત્યારે ફાઇલ કરવામાં આવે છે.
- શોધ કેવી રીતે કાર્ય કરે છે તે અંગે વિગતવાર દાવાઓ શામેલ છે.

3. અન્ય પ્રકારો (સંદર્ભ માટે):

- કન્વેન્શન એપ્લિકેશન: વિદેશી અરજીમાંથી પ્રાથમિકતાનો દાવો કરવો.
- પીસીટી અરજી: બહુવિધ દેશો માટે આંતરરાષ્ટ્રીય પેટન્ટ અરજી માર્ગ.

ભારતમાં પેટન્ટ અરજી પ્રક્રિયા

1. પેટન્ટ શોધ (વૈકલ્પિક પરંતુ ભલામણ કરેલ):

સમાન શોધ પહેલાથી અસ્તિત્વમાં છે કે નહીં તે તપાસો. સમય અને ખર્ચ બચાવે છે.

2. અરજીનો મુસદ્દો તૈયાર કરવો:

ટેકનિકલ વિગતો, રેખાંકનો અને દાવાઓ તૈયાર કરો (સામાન્ય રીતે વ્યાવસાયિક સહાયથી).

3. ફાઇલિંગ (કામચલાઉ અથવા સંપૂર્ણ):

- ફોર્મ ૧ (અરજી) + ફોર્મ ૨ (સ્પષ્ટીકરણ) + ડ્રોઇંગ્સ + ફી ભારતીય પેટન્ટ ઓફિસમાં ફાઇલ કરો (ઓનલાઇન પ્રાધાન્ય).
- જો કામચલાઉ ફાઇલ કરેલ હોય તો → સંપૂર્ણ સ્પષ્ટીકરણ 12 મહિનાની અંદર ફાઇલ કરવું આવશ્યક છે.

4. અરજીનું પ્રકાશન:

- મૂળભૂત રીતે: ફાઇલિંગ તારીખથી 18 મહિનાની અંદર.
- ઝડપી પ્રક્રિયા માટે (૧ મહિનાની અંદર) વહેલા પ્રકાશન (ફોર્મ ૯) માટે વિનંતી કરી શકે છે.

5. પરીક્ષા:

- પરીક્ષા માટે અરજી (ફોર્મ ૧૮) ફાઇલ કર્યાના ૪૮ મહિનાની અંદર કરો.
- પરીક્ષક નવીનતા, સંશોધનાત્મક પગલાં અને ઔદ્યોગિક ઉપયોગિતાની સમીક્ષા કરે છે.

6. પ્રથમ પરીક્ષા અહેવાલ (FER):

- વાંધાઓ (જો કોઈ હોય તો) સાથે જારી કરેલ.
- અરજદાર વાંધાઓના જવાબ આપે છે.

7. સુનાવણી (જો જરૂરી હોય તો):

નિયંત્રક સમક્ષ મુદ્દાઓ સ્પષ્ટ કરો.

8. પેટન્ટની મંજૂરી:

- જો સંતુષ્ટ થાય, તો કંટ્રોલર પેટન્ટ મંજૂર કરે છે અને તેને પેટન્ટ જર્નલમાં પ્રકાશિત કરે છે.
- પેટન્ટ પ્રમાણપત્ર જારી.

ભારતમાં પેટન્ટની સમયરેખા

- ફાઇલિંગ → પ્રકાશન: ૧૮ મહિના (જો વિનંતી કરવામાં આવે તો વહેલા પણ થઈ શકે છે).
- પરીક્ષા માટે વિનંતી → FER: ~6-12 મહિના.
- જવાબો, સુનાવણીઓ, નિર્ણય: 6-12 મહિના.
- કુલ સમયગાળો (જો સરળ હોય તો): ~2-3 વર્ષ.
- માન્યતા: ફાઇલિંગ તારીખથી 20 વર્ષ.
- સમાપ્તિ પછી: પેટન્ટ જાહેર ક્ષેત્રમાં જાય છે.

સરકારી ખર્ચ

અરજદારનો પ્રકાર	ફાઇલિંગ ફી (₹)	પરીક્ષા માટે વિનંતી (₹)	નવીકરણ (ત્રીજા વર્ષથી પ્રતિ વર્ષ)
વ્યક્તિગત / સ્ટાર્ટઅપ / MSME	૧,૬૦૦	૪,૦૦૦	૮૦૦ થી શરૂ થાય છે (૨૦મા વર્ષ સુધી દર વર્ષે વધે છે)
કંપની / મોટી એન્ટિટી	૮,૦૦૦	૨૦,૦૦૦	૨,૦૦૦ થી શરૂ થાય છે (૨૦મા વર્ષ સુધી દર વર્ષે વધે છે)

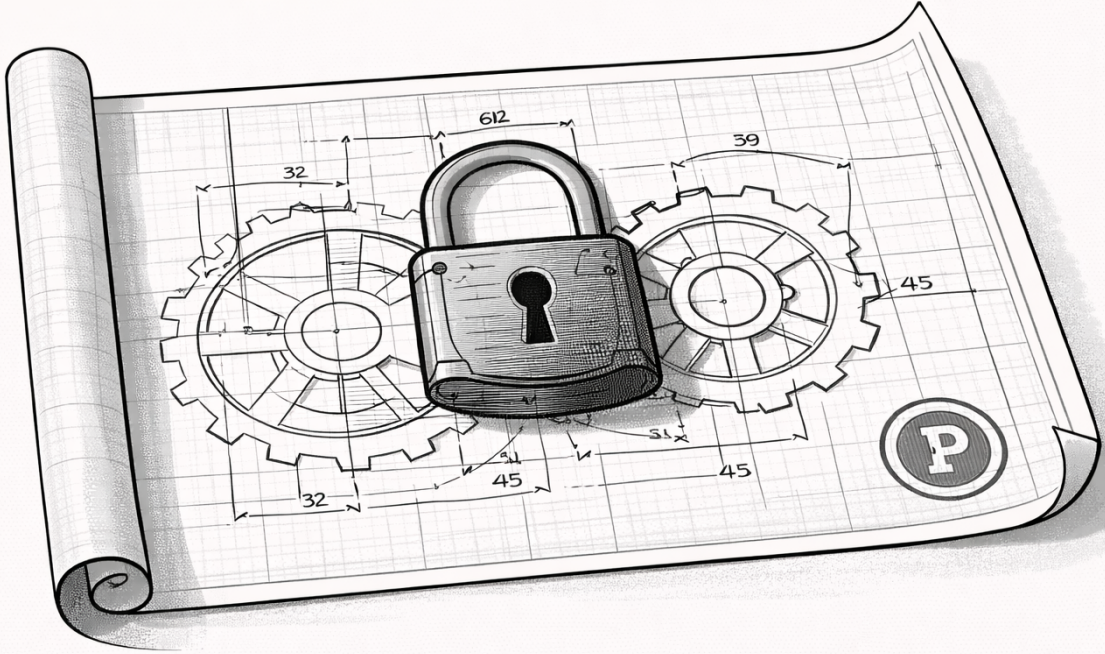
પેટન્ટના ઉદાહરણો

- ફાર્મા ફોર્મ્યુલેશન્સ:
 - રેનબેક્સીએ વૈશ્વિક બજારો માટે નવી દવા ફોર્મ્યુલેશન પેટન્ટ કરાવી.
 - ફાઇઝરએ ઇરેક્ટાઇલ ડિસફંક્શન માટે વાયગ્રા (વાદળી ગોળી) પેટન્ટ કરાવી.
- ટેકનોલોજી અને ગેજેટ્સ:
 - એપલે તેની આઇફોન ટેકનોલોજી (ટચ હાવભાવ, ફેસ આઈડી) ને પેટન્ટ કરાવી છે.
 - સેમસંગે ફોલ્ડેબલ ડિસ્પ્લે ડિઝાઇનને પેટન્ટ આપી.
- ભારતીય નવીનતાઓ:
 - રોટાવેક (રોટાવાયરસ માટે ભારતીય રસી).
 - ટાટા મોટર્સ દ્વારા નેનો કાર ટેકનોલોજી.

4. ડિઝાઇન

ડિઝાઇન શું છે?

ડિઝાઇન એ ઉત્પાદનના દેખાવનો ઉલ્લેખ કરે છે, તેના કાર્યનો નહીં. તે આકાર, રૂપરેખાંકન, પેટર્ન, સુશોભન અથવા સપાટીની સજાવટને આવરી લે છે જે ઉત્પાદનને અનન્ય બનાવે છે. જો ટ્રેડમાર્ક બ્રાન્ડ ઓળખ વિશે હોય, તો ડિઝાઇન ઉત્પાદનના દેખાવ અને અનુભૂતિ વિશે હોય છે. ગ્રાહકો ઘણીવાર ગુણવત્તા અથવા કિંમત તપાસતા પહેલા દેખાવથી પ્રભાવિત થાય છે. એટલા માટે ડિઝાઇનનું રક્ષણ કરવું ખૂબ જ મહત્વપૂર્ણ છે.

ઉદાહરણો:

- કોકા-કોલા બોટલનો અનોખો આકાર.

- ઝવેરાતની પેટર્ન અથવા ફર્નિચર ડિઝાઇન.
- ટેક્સટાઇલ પ્રિન્ટ અને પેકેજિંગ શૈલીઓ.

ડિઝાઇન સુરક્ષા મહત્વપૂર્ણ છે કારણ કે ગ્રાહકો ઘણીવાર તેમના દેખાવ માટે ઉત્પાદનો પસંદ કરે છે.

ડિઝાઇનને શા માટે સુરક્ષિત કરવી?

- નકલ કરતા અટકાવે છે: સ્પર્ધકોને તમારા ઉત્પાદનના "દેખાવ" ની નકલ કરતા અટકાવે છે.
- બજારનો ફાયદો: એક અનોખી ડિઝાઇન તમારા ઉત્પાદનને અલગ બનાવે છે.
- કાનૂની પુરાવો: વિવાદોના કિસ્સામાં નોંધણી એ માલિકીનો પુરાવો છે.
- વ્યાપાર મૂલ્ય: બ્રાન્ડ ઇક્વિટી ઉમેરે છે અને લાઇસન્સ અથવા ફ્રેન્ચાઇઝી મેળવી શકાય છે.

અરજી પ્રક્રિયા (ભારતમાં પગલું-દર-પગલાં)

1. અરજી તૈયાર કરો (ફોર્મ ૧):
 - ડિઝાઇનના રેખાંકનો, ફોટોગ્રાફ્સ અથવા રજૂઆતો શામેલ કરો.
 - લેખના વર્ગ અને પેટા-વર્ગનો ઉલ્લેખ કરો (લોકાર્નો વર્ગીકરણ મુજબ).
2. ડિઝાઇન વિંગ સાથે ફાઇલ:
 - ઓનલાઇન ફાઇલિંગ શક્ય છે.
3. પરીક્ષા:
 - પરીક્ષક નવીનતા અને મૌલિકતા તપાસે છે.
 - જો વાંધો ઉઠાવવામાં આવે તો જવાબ દાખલ કરવો આવશ્યક છે.
4. સ્વીકૃતિ અને નોંધણી:
 - એકવાર મંજૂર થયા પછી, ડિઝાઇનને ડિઝાઇન રજિસ્ટરમાં દાખલ કરવામાં આવે છે.
5. સત્તાવાર ગેઝેટમાં પ્રકાશન:
 - તેને સત્તાવાર રીતે જાહેર અને લાગુ કરવા યોગ્ય બનાવે છે.

રજિસ્ટર્ડ ડિઝાઇનની માન્યતા

- પ્રારંભિક મુદત: નોંધણીની તારીખથી 10 વર્ષ.
- વિસ્તરણ: બીજા 5 વર્ષ માટે નવીનીકરણીય.
- મહત્તમ રક્ષણ: ૧૫ વર્ષ.

સમાપ્તિ પછી, ડિઝાઇન જાહેર ક્ષેત્રમાં જાય છે અને કોઈપણ તેનો ઉપયોગ કરી શકે છે.

સરકારી ખર્ચ (સત્તાવાર ફી)

અરજદારનો પ્રકાર	ફી (₹)
વ્યક્તિગત / સ્ટાર્ટઅપ / MSME	ડિઝાઇન દીઠ ₹1,000
કંપની / મોટી એન્ટિટી	ડિઝાઇન દીઠ ₹4,000

એક્સટેન્શન માટે 10 વર્ષ પછી રિન્યુઅલ ફી લાગુ પડે છે.

રજિસ્ટર્ડ ડિઝાઇનના ઉદાહરણો

- કોકા-કોલા બોટલ: વિશિષ્ટ સમોચ્ચ બોટલ આકાર.
- એપલ આઈફોનનો આકાર: આકર્ષક ગોળાકાર ડિઝાઇન.
- જીલેટ રેઝર હેન્ડલ ડિઝાઇન.
- ટેક્સટાઇલ ડિઝાઇન હેઠળ નોંધાયેલા અનોખા સાડી બોર્ડર્સ/પેટર્ન.

સ્ટાર્ટઅપ્સ અને વ્યવસાયો માટે વ્યવહારુ નોંધો

- લોન્ય કરતા પહેલા ડિઝાઇન રજીસ્ટર કરો, જો તમે તેને પહેલા જાહેરમાં જાહેર કરશો, તો તે નવીનતા ગુમાવી શકે છે.
- જો તમારા ઉત્પાદનમાં બ્રાન્ડ વેલ્યુ અને યુનિક લુક બંને હોય, તો ટ્રેડમાર્ક + ડિઝાઇન સુરક્ષા બંને પસંદ કરો.

- યાદ રાખો: ડિઝાઇન કાયદો દેખાવનું રક્ષણ કરે છે, કાર્યક્ષમતાનું નહીં. (કાર્યક્ષમતા માટે, પેટન્ટ લાગુ થઈ શકે છે.)

5. ભૌગોલિક સંકેત

જીઆઈ શું છે?

ભૌગોલિક સંકેત (GI) એ એવા ઉત્પાદનો પર વપરાતું ચિહ્ન છે જેનો ચોક્કસ ભૌગોલિક મૂળ અને ગુણો, પ્રતિષ્ઠા અથવા લાક્ષણિકતાઓ તે સ્થાન સાથે જોડાયેલી હોય છે.

એક GI ગ્રાહકોને કહે છે કે "આ ઉત્પાદન ખાસ છે કારણ કે તે આ જગ્યાએથી આવે છે."

ઉદાહરણો:

- ઢાજિલિંગ યા - ફક્ત ઢાજિલિંગની ઢેકરીઓમાં ઉગાડવામાં આવતી વિશ્વ વિખ્યાત યા.
- બનારસી સાડી - વારાણસીની હાથથી વણાયેલી સાડીઓ.
- અલ્ફોન્સો કેરી, બાસમતી ચોખા, મૈસુર સિલ્ક, કાંચીપુરમ સિલ્ક.

ટ્રેડમાર્કથી વિપરીત, જે વ્યક્તિ/કંપનીની માલિકીનો હોય છે, GI એ પ્રદેશના ઉત્પાદકોના સમુદાયનો હોય છે.

GI માટે કોણ અરજી કરી શકે છે?

- વ્યક્તિઓના સંગઠનો (દા.ત., વણકર સંગઠનો).
- ઉત્પાદક જૂથો / ખેડૂત સહકારી મંડળીઓ.
- પ્રાદેશિક ઉત્પાદનોનું પ્રતિનિધિત્વ કરતી સરકારી સંસ્થાઓ.

વ્યક્તિગત ઉત્પાદકો એકલા અરજી કરી શકતા નથી - તે પ્રદેશની સામૂહિક ઓળખનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે.

GI નોંધણી પ્રક્રિયા (ભારતમાં)

1. અરજી ફાઇલ કરવી (ફોર્મ GI-1):

- GI રજિસ્ટ્રી સમક્ષ ફાઇલ કરેલ.
- ઉત્પાદન વર્ણન, મૂળ વિગતો, વિશિષ્ટતાનો પુરાવો શામેલ છે.

2. પ્રારંભિક ચકાસણી અને પરીક્ષા:

- રજિસ્ટ્રી અરજીની તપાસ કરે છે.
- પ્રશ્નો/વાંધાઓ ઉઠાવી શકાય છે.

3. GI જર્નલમાં પ્રકાશન:

- જાહેર વિરોધ માટે (જો કોઈ વાંધો ઉઠાવે તો તેઓ 3 મહિનાની અંદર અરજી દાખલ કરી શકે છે).

4. વિરોધ (જો કોઈ હોય તો):

- મંજૂરી આપતા પહેલા રજિસ્ટ્રી દ્વારા સાંભળવામાં આવ્યું.

5. નોંધણી અને પ્રમાણપત્ર જારી કરાયેલ:

- એકવાર GI મંજૂર થયા પછી, તે 10 વર્ષ માટે માન્ય રહે છે.

માન્યતા અને નવીકરણ

- માન્યતા: 10 વર્ષ.
- નવીકરણ: દર 10 વર્ષે અનિશ્ચિત સમય માટે નવીકરણ કરી શકાય છે.

સરકારી ખર્ચ (સત્તાવાર ફી)

અરજદારનો પ્રકાર	ફી (₹)
વ્યક્તિઓ / ઉત્પાદકો / NGO નું સંગઠન	પ્રતિ અરજી ₹૫૦૦
મોટી સંસ્થાઓ / કંપનીઓ	પ્રતિ અરજી ₹5,000

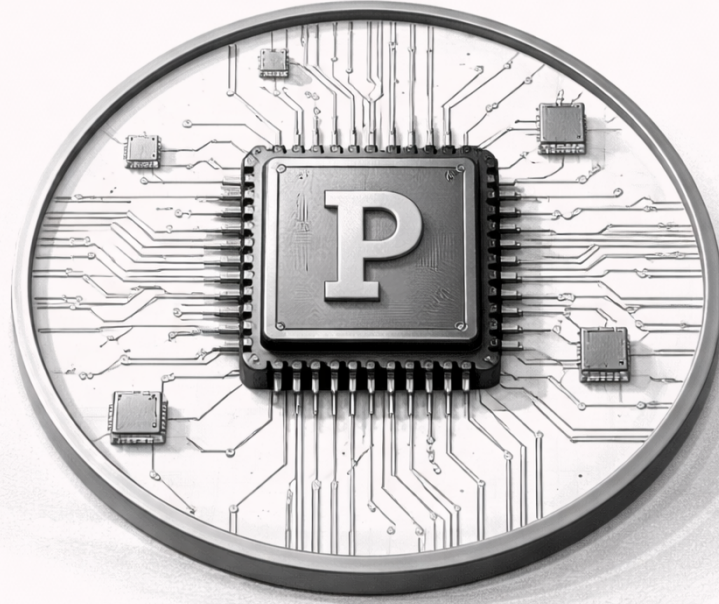
પ્રખ્યાત ભારતીય GI ઉદાહરણો

- દાજિલિંગ ચા (પ્રથમ ભારતીય GI, 2004).
- બનારસી સાડી (યુપી).
- ગીર કેસર કેરી (ગુજરાત).
- બાસમતી ચોખા (પંજાબ, હરિયાણા, યુપી, વગેરે).
- મૈસુર સિલ્ક (કર્ણાટક).
- હૈદરાબાદી હલીમ (આંધ્ર/તેલંગાણા).

6. સેમિકન્ડક્ટર ઇન્ટિગ્રેટેડ સર્કિટ્સ લેઆઉટ-ડિઝાઇન (SICLD)

આ શું છે?

સેમિકન્ડક્ટર ઇન્ટિગ્રેટેડ સર્કિટ લેઆઉટ-ડિઝાઇન (SICLD) એ ટ્રાન્ઝિસ્ટર, રેઝિસ્ટર, કેપેસિટર્સ અને અન્ય તત્વોનું ત્રિ-પરિમાણીય લેઆઉટ છે જે એક ઇન્ટિગ્રેટેડ સર્કિટ (IC) બનાવે છે.

તે માઇક્રોચિપનો બ્લુપ્રિન્ટ/ડિઝાઇન નકશો છે.

- ધરના ફ્લોર પ્લાનની જેમ, આ લેઆઉટ-ડિઝાઇન એ ચિપનો "ફ્લોર પ્લાન" છે.

- આ લેઆઉટ બનાવવા માટે મોટા રોકાણ અને નવીનતાની જરૂર હોવાથી, કાયદો તેમની નકલ થવાથી રક્ષણ આપે છે.

ભારત તેમને સેમિકન્ડક્ટર ઇન્ટિગ્રેટેડ સર્કિટ્સ લેઆઉટ-ડિઝાઇન એક્ટ, 2000 હેઠળ રક્ષણ આપે છે.

કોને તેની જરૂર છે?

- માઇક્રોચિપ્સ ડિઝાઇન કરતી ઇલેક્ટ્રોનિક્સ કંપનીઓ.
- સેમિકન્ડક્ટર, IoT, AI હાર્ડવેરમાં કામ કરતા ટેક સ્ટાર્ટઅપ્સ.
- નવી ચિપ આર્કિટેક્ચર બનાવતી સંશોધન અને વિકાસ સંસ્થાઓ.
- ટેલિકોમ, ઓટોમોટિવ, તબીબી ઉપકરણો, ગ્રાહક ઇલેક્ટ્રોનિક્સ જેવા ઉદ્યોગો.

રક્ષણની મુખ્ય લાક્ષણિકતાઓ

- જો ડિઝાઇન મૂળ હોય અને સામાન્ય રીતે જાણીતી ન હોય તો જ રક્ષણ આપવામાં આવે છે.
- આ સુરક્ષા પ્રક્રિયા, સિસ્ટમ અથવા કાર્યને આવરી લેતી નથી - ફક્ત લેઆઉટ ડિઝાઇનને જ આવરી લે છે.

નોંધણી પ્રક્રિયા (ભારત)

1. અરજી ફાઇલ કરવી:

- સેમિકન્ડક્ટર ઇન્ટિગ્રેટેડ સર્કિટ્સ લેઆઉટ-ડિઝાઇન રજિસ્ટ્રી (ઇલેક્ટ્રોનિક્સ અને આઇટી મંત્રાલય હેઠળ) માં ફાઇલ કરેલ.
- એપ્લિકેશનમાં રેખાંકનો, ફોટોગ્રાફ્સ, વર્ણન અને મૌલિકતાની ઘોષણા શામેલ છે.

2. પરીક્ષા:

- રજિસ્ટ્રી તપાસ કરે છે કે ડિઝાઇન મૂળ છે કે નહીં અને કાયદાનું પાલન કરે છે કે નહીં.

3. પ્રકાશન:

- સ્વીકૃત અરજી વિરોધ માટે પ્રકાશિત કરવામાં આવે છે.

4. નોંધણી પ્રમાણપત્ર:

- જો કોઈ માન્ય વિરોધ દાખલ ન થાય તો જારી કરવામાં આવે છે.

નોંધણીની માન્યતા

- ફાઇલ કર્યાની તારીખથી 10 વર્ષ અથવા પ્રથમ વાર્ષિક શોષણ (જે વહેલું હોય તે).
- ૧૦ વર્ષ પછી ફરીથી નવીકરણ નહીં.

સરકારી ફી

અરજદારનો પ્રકાર	ફી (₹)
વ્યક્તિગત / સ્ટાર્ટઅપ / નાના એકમ	₹૫,૦૦૦
અન્ય (કંપની/સંસ્થા)	₹૨૫,૦૦૦

તે શા માટે મહત્વનું છે?

- ચિપ ડિઝાઇનની નકલ અટકાવે છે.
- સેમિકન્ડક્ટર ક્ષેત્રમાં નવીનતાને પ્રોત્સાહન આપે છે.
- ભારતને ઇલેક્ટ્રોનિક્સ અને હાર્ડવેર ઉત્પાદનમાં આત્મનિર્ભરતા તરફ આગળ વધવામાં મદદ કરે છે.

7. વેપાર રહસ્યો (ટ્રેડ સિક્રેટ)

ટ્રેડ સિક્રેટ શું છે?

ટ્રેડ સિક્રેટ એ કોઈપણ ગુપ્ત વ્યવસાય માહિતી છે જે કંપનીને સ્પર્ધાત્મક ફાયદો આપે છે.

- પેટન્ટ અથવા ટ્રેડમાર્કથી વિપરીત, વેપાર રહસ્યો સરકારમાં નોંધાયેલા નથી.
- માહિતી ગુપ્ત રાખવાથી અને નોન-ડિસ્ક્લોઝર એગ્રીમેન્ટ્સ (NDA) જેવા કાનૂની કરારોનો ઉપયોગ કરવાથી રક્ષણ મળે છે.
- જો કોઈ ગુપ્ત માહિતી ચોરી કરે છે અથવા જાહેર કરે છે, તો કંપની વિશ્વાસ ભંગ બદલ કાનૂની કાર્યવાહી કરી શકે છે.

વેપાર રહસ્યોની કોને જરૂર છે?

- એવા વ્યવસાયો જે અનન્ય સૂત્રો, વ્યૂહરચનાઓ અથવા પ્રક્રિયાઓ પર આધાર રાખે છે.
- માલિકીના અલ્ગોરિધમ્સ, સોફ્ટવેર કોડ અથવા વ્યવસાય પદ્ધતિઓ સાથે સ્ટાર્ટઅપ્સ.
- ખાસ તકનીકો અથવા વાનગીઓ સાથે ઉત્પાદક કંપનીઓ.
- સંવેદનશીલ ગ્રાહક યાદીઓ, કિંમત મોડેલો અથવા માર્કેટિંગ વ્યૂહરચનાઓ ધરાવતા કોર્પોરેટ્સ.

વેપાર રહસ્યોના ઉદાહરણો

- કોકા-કોલા ફોર્મ્યુલા: આ પીણાની ચોક્કસ રેસીપી 100 વર્ષથી વધુ સમયથી ગુપ્ત છે.
- ગુગલ સર્ચ અલ્ગોરિધમ: માલિકીનું રેન્કિંગ અને શોધ સૂત્ર.
- KFC સિક્રેટ રેસીપી: 11 જડીબુટ્ટીઓ અને મસાલાઓનું મિશ્રણ.
- સોફ્ટવેર સોર્સ કોડ: કેટલીક કંપનીઓ પેટન્ટ કરાવવાને બદલે કોર કોડ ગુપ્ત રાખે છે.

મુખ્ય મુદ્દા:

- નોંધાયેલ નથી: રક્ષણ ગુપ્તતા પર આધાર રાખે છે.
- અમલીકરણ: ગુપ્તતા કરારો (NDA) દ્વારા અને લીક થવા પર કાનૂની કાર્યવાહી.
- સમયગાળો: જ્યાં સુધી રહસ્ય જાળવાઈ રહે ત્યાં સુધી તે અનિશ્ચિત સમય સુધી ટકી શકે છે.

શા માટે સ્ટાર્ટઅપ્સ અને વ્યવસાયોએ IP વિશે કાળજી લેવી જોઈએ

1. IP નું રક્ષણ ન કરવાનું જોખમ

તમારી બૌદ્ધિક સંપત્તિનું રક્ષણ ન કરવું મોંઘુ અને જોખમી હોઈ શકે છે:

- નકલ કરનારા અને સ્પર્ધકો:

ટ્રેડમાર્ક, પેટન્ટ અથવા ડિઝાઇન નોંધણી વિના, અન્ય લોકો તમારા ઉત્પાદન, લોગો અથવા ટેકનોલોજીની કાયદેસર રીતે નકલ કરી શકે છે.

- **આવકનું નુકસાન:**

જો તમારી શોધ અથવા બ્રાન્ડની નકલ કરવામાં આવે છે, તો તમે ગ્રાહકો અને નફો ગુમાવો છો.

- **કાનૂની લડાઈઓ:**

જો કોઈ અન્ય વ્યક્તિ સમાન બ્રાન્ડ નોંધાવે છે, તો તમારે તમારી પોતાની બ્રાન્ડ પાછી મેળવવા માટે લડાઈ લડવી પડી શકે છે.

ઉદાહરણ: એક સ્ટાર્ટઅપે એક નવી જ્યુસ બ્રાન્ડ લોન્ચ કરી પરંતુ ટ્રેડમાર્ક રજીસ્ટર કરાવ્યો નહીં. પાછળથી, બીજી કંપનીએ સમાન બ્રાન્ડ રજીસ્ટર કરાવી, જેના કારણે સ્ટાર્ટઅપને રિબ્રાન્ડ કરવાની ફરજ પડી, જેમાં સમય, પૈસા અને બ્રાન્ડ ઓળખ ગુમાવવી પડી.

2. ભારતમાં આઇપી વિવાદોના વાસ્તવિક કિસ્સાઓ

A. વાઘ બકરી વિ. શેર બકરી (ટ્રેડમાર્ક):

- ગુજરાત ટી ડેપો કંપનીએ બીજી કંપનીને સમાન બ્રાન્ડ નામનો ઉપયોગ કરતા સફળતાપૂર્વક અટકાવી.

B. રાખી બેન્ડ વિરુદ્ધ અન્ય હસ્તકલા વિકેતાઓ (ડિઝાઇન):

- સ્પર્ધકો દ્વારા અનોખા હસ્તકલાના નમૂનાઓની નકલ કરવામાં આવી હતી, જેના કારણે કાનૂની કાર્યવાહી થઈ હતી.

C. ફાર્મા પેટન્ટ્સ:

- દવાના ફોર્મ્યુલેશન પર પેટન્ટ વિવાદોને કારણે ક્યારેક જેનેરિક દવાઓમાં વિલંબ થતો હતો.

આ કિસ્સાઓ પ્રારંભિક IP સુરક્ષાના મહત્વ પર ભાર મૂકે છે.

3. IP મૂલ્યાંકન અને રોકાણકારોનો વિશ્વાસ કેવી રીતે વધારે છે

- રોકાણકારો IP ને એક મુખ્ય સંપત્તિ તરીકે જુએ છે :

પેટન્ટ, ટ્રેડમાર્ક, ડિઝાઇન અને કોપીરાઇટ વિશ્વસનીયતામાં વધારો કરે છે.

- સ્ટાર્ટઅપ મૂલ્યાંકન:

રજિસ્ટર્ડ આઇપી ધરાવતું સ્ટાર્ટઅપ વધુ રોકાણ મેળવી શકે છે કારણ કે તે નવીનતા, વિશિષ્ટતા અને કાનૂની રક્ષણ દર્શાવે છે.

- લાઇસન્સિંગ અને ભાગીદારી:

પેટન્ટ અને ટ્રેડમાર્ક લાઇસન્સિંગ સોદા અથવા સંયુક્ત સાહસોને મંજૂરી આપે છે, જેનાથી આવકનો પ્રવાહ સર્જાય છે.

ઉદાહરણ: પેટન્ટ કરાયેલ AI સોફ્ટવેર ધરાવતું ટેક સ્ટાર્ટઅપ પેટન્ટ વિનાના સ્પર્ધક કરતાં વધુ ભંડોળ એકત્ર કરવામાં સક્ષમ હતું.

4. સ્ટાર્ટઅપ ઇન્ડિયા યોજના અને ફી લાભો

ભારત સરકાર સ્ટાર્ટઅપ ઇન્ડિયા પહેલ દ્વારા સ્ટાર્ટઅપ્સને ટેકો આપે છે:

- IPR સર્પોર્ટ:

- પાત્ર સ્ટાર્ટઅપ્સ માટે પેટન્ટ ફાઇલિંગ ફી પર 80% રિબેટ.
- ટ્રેડમાર્ક એપ્લિકેશન અને ડિઝાઇન નોંધણી માટે ઓછો ખર્ચ.

- ઝડપી પ્રક્રિયા:

- સ્ટાર્ટઅપ્સને પેટન્ટ અને ટ્રેડમાર્ક માટે ઝડપી તપાસ મળે છે.

- માર્ગદર્શન અને માર્ગદર્શન:

- IP વ્યૂહરચના, રક્ષણ અને વ્યાપારીકરણ માટે સહાય.

સ્ટાર્ટઅપ્સ માટે ટિપ:

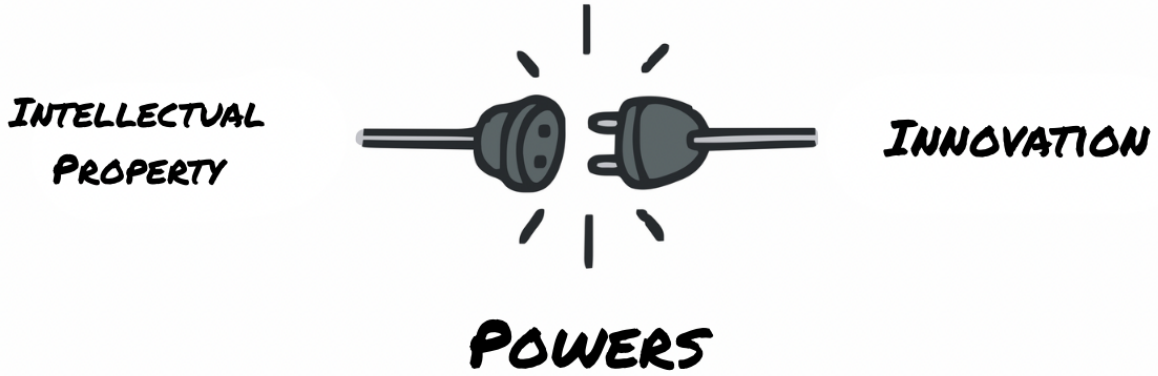
- સ્ટાર્ટઅપ ઇન્ડિયા હેઠળ IPR જાગૃતિ કાર્યક્રમોનો ઉપયોગ કરો.

- રોકાણકારોને રજૂઆત કરતા પહેલા હંમેશા ટ્રેડમાર્ક, પેટન્ટ અને ડિઝાઇન ફાઇલ કરો.

સ્ટાર્ટઅપ્સ અને વ્યવસાયો માટે ઝડપી ટેકવેઝ

1. IP ને સુરક્ષિત રાખવાથી નકલ થતી નથી અને આવકનું નુકસાન થતું નથી.
2. IP બ્રાન્ડ મૂલ્ય અને રોકાણકારોનો વિશ્વાસ વધારે છે.
3. વહેલા નોંધણી કરાવવાથી કાનૂની વિવાદો ઓછા થાય છે.
4. સ્ટાર્ટઅપ ઇન્ડિયા જેવી સરકારી યોજનાઓ IP સુરક્ષાને સસ્તી અને ઝડપી બનાવે છે.
5. IP ને ફક્ત કાનૂની કાગળકામ નહીં, પણ એક વ્યવસાયિક સંપત્તિ તરીકે વિચારો.

સંદર્ભ કોષ્ટકો

કોષ્ટક 1: ભારતમાં મુખ્ય બૌદ્ધિક સંપદા અધિકારોની સરખામણી

IP પ્રકાર	તે શું રક્ષણ આપે છે	કોણ અરજી કરી શકે છે / તેની જરૂર છે	માન્યતા	સરકારી ખર્ચ (₹)	મુખ્ય મુદ્દાઓ / નોંધો
ટ્રેડમાર્ક (TM/®)	બ્રાન્ડ નામ, લોગો, સૂત્ર, અવાજ, આકાર, રંગ	વ્યક્તિ, સ્ટાર્ટઅપ, કંપની, MSME	૧૦ વર્ષ (નવીનીકરણીય)	વ્યક્તિગત/સ્ટાર્ટઅપ/MSM E: 4,500 કંપની: 9,000	માલ/સેવાઓ ને અલગ પાડે છે, બ્રાન્ડ ઓળખ બનાવે છે

કોપિરાઇટ (©)	પુસ્તકો, ગીતો, ફિલ્મો, સોફ્ટવેર, કલા	સર્જક / લેખક / પ્રકાશક	લેખકનું જીવન + 60 વર્ષ	સાહિત્યિક/કલાત્મક: ૫૦૦ સિનેમેટોગ્રાફ: ૫,૦૦૦ સોફ્ટવેર: ૫,૦૦૦	સ્વચાલિત સુરક્ષા; નોંધણી કાનૂની પુરાવામાં મદદ કરે છે
પેટન્ટ	શોધો, ઉત્પાદનો, પ્રક્રિયાઓ	સ્ટાર્ટઅપ્સ, ફાર્મા, આઇટી, ઉત્પાદન	20 વર્ષ	વ્યક્તિગત/સ્ટાર્ટઅપ/MSM E: ફાઇલિંગ ૧,૬૦૦, પરીક્ષા ૪,૦૦૦ કંપની: ફાઇલિંગ ૮,૦૦૦, પરીક્ષા ૨૦,૦૦૦	નવીનતા, સંશોધનાત્મક પગલાંની જરૂર છે; કામચલાઉ અને સંપૂર્ણ અરજીઓ
ડિઝાઇન નોંધણી	આકાર, રૂપરેખાંકન, પેટર્ન, સુશોભન	વ્યક્તિગત, સ્ટાર્ટઅપ, કંપની	૧૦ વર્ષ + ૫ વર્ષનું નવીકરણ	વ્યક્તિગત/સ્ટાર્ટઅપ/MSM E: 1,000 કંપની: 4,000	દેખાવનું રક્ષણ કરે છે, કાર્યનું નહીં
ભૌગોલિક સંકેત (GI)	મૂળ અને પ્રતિષ્ઠા સાથે જોડાયેલા ઉત્પાદનો	સંગઠનો, ઉત્પાદક જૂથો, સહકારી સંસ્થાઓ	૧૦ વર્ષ (અનિશ્ચિત સમય માટે નવીનીકરણીય)	નાના જૂથો/એનજીઓ: ૫૦૦ કંપનીઓ: ૫,૦૦૦	પ્રદેશ- આધારિત ઓળખનું રક્ષણ કરે છે; સમુદાયનું છે

સેમિકન્ડક્ટર આઇસી લેઆઉટ-ડિઝાઇન (SICLD)	માઇક્રોચિપ લેઆઉટ / બ્લુપ્રિન્ટ	ઇલેક્ટ્રોનિક્સ / ટેક ઉદ્યોગ	૧૦ વર્ષ	વ્યક્તિગત/સ્ટાર્ટઅપ: ૫,૦૦૦ કંપની: ૨૫,૦૦૦	લેઆઉટને સુરક્ષિત કરે છે, કાર્યક્ષમતાને નહીં
વેપાર રહસ્ય	ગોપનીય વ્યવસાય માહિતી (રેસિપી, અલ્ગોરિધમ, વ્યૂહરચના ઓ)	કંપનીઓ, સ્ટાર્ટઅપ્સ	અનિશ્ચિત (જ્યાં સુધી ગુપ્ત રાખવામાં આવે ત્યાં સુધી)	કાનૂની / NDA ખર્ચ બદલાય છે	નોંધાયેલ નથી; કરારો અને આંતરિક પગલાં દ્વારા સુરક્ષિત

કોષ્ટક 2: સ્ટાર્ટઅપ્સ માટે સરળ નિર્ણય માર્ગદર્શિકા

વ્યવસાય ધ્યેય	આઈપી	શા માટે	નોંધો
બ્રાન્ડ અને લોગોને સુરક્ષિત કરો	ટ્રેડમાર્ક	બીજાઓને તમારા બ્રાન્ડની નકલ કરતા અટકાવો	ઉત્પાદનો લોન્ચ કરતા પહેલા અરજી કરો
મૂળ સર્જનાત્મક સામગ્રીને સુરક્ષિત કરો	કોપિરાઇટ	સ્વચાલિત સુરક્ષા; નોંધણી દ્વારા કાનૂની પુરાવો	પુસ્તકો, સોફ્ટવેર, વિડિઓઝ, સંગીત

શોધો અને ઉત્પાદનોનું રક્ષણ કરો	પેટન્ટ	બનાવવા/વેચવા/લાઇસન્સ મેળવવાના વિશિષ્ટ અધિકારો	વહેલા ફાઇલિંગ મહત્વપૂર્ણ
ઉત્પાદન ડિઝાઇન/દેખાવને સુરક્ષિત કરો	ડિઝાઇન નોંધણી	અનન્ય દેખાવની નકલ અટકાવો	કાનૂની અમલીકરણ માટે ફાઇલિંગ જરૂરી છે
પ્રાદેશિક વિશિષ્ટતાને પ્રકાશિત કરો	ભૌગોલિક સંકેત	સમુદાય-આધારિત ઓળખ	સામૂહિક અરજી જરૂરી છે
ચિપ લેઆઉટને સુરક્ષિત કરો	એસઆઈસીએલડી	માઇક્રોચિપ ડિઝાઇનને સુરક્ષિત કરો	ઇલેક્ટ્રોનિક્સ સ્ટાર્ટઅપ્સ માટે સંબંધિત
ફોર્મ્યુલા અથવા અલ્ગોરિધમ ગુપ્ત રાખો	વેપાર રહસ્યો	સ્પર્ધાત્મક લાભ, અનિશ્ચિત રક્ષણ	NDA અને ગોપનીયતા કરારોનો ઉપયોગ કરો

વારંવાર પૂછાતા પ્રશ્નો

1. શું મારે મારા IP ની નોંધણી કરાવવા માટે વકીલની જરૂર છે?
 - ખાસ કરીને પેટન્ટ, ટ્રેડમાર્ક અને ડિઝાઇન માટે, IP કાયદા જટિલ અને તકનીકી છે.
 - વકીલ તમને મદદ કરી શકે છે:
 - મંજૂરીમાં વિલંબ થઈ શકે તેવી ભૂલો દાખલ કરવાનું ટાળો.
 - યોગ્ય દસ્તાવેજો અને દાવાઓની ખાતરી કરો.
 - ભવિષ્યમાં વિવાદો અટકાવવા માટે તમારી અરજીને મજબૂત બનાવો.
 - સ્ટાર્ટઅપ્સ અથવા નવીન ઉત્પાદનો માટે, કાનૂની માર્ગદર્શનમાં રોકાણ કરવાથી લાંબા ગાળે સમય, ખર્ચ અને જોખમ બચે છે.

2. શું હું મારા વ્યવસાયનું નામ ટ્રેડમાર્ક તરીકે નોંધાવી શકું?

- હા, પણ તે અનન્ય હોવું જોઈએ અને તે જ વર્ગમાં હાલના રજિસ્ટર્ડ ટ્રેડમાર્ક જેવું/સમાન ન હોવું જોઈએ.
- ફક્ત MCA (કોર્પોરેટ બાબતોના મંત્રાલય) સાથે તમારી કંપનીનું નામ નોંધાવવાથી આપમેળે ટ્રેડમાર્ક સુરક્ષા મળતી નથી.

3. IP નોંધણીમાં કેટલો સમય લાગે છે?

IP પ્રકાર	લાક્ષણિક સમયરેખા
ટ્રેડમાર્ક	૧૨-૧૮ મહિના
કોપિરાઇટ	૨-૬ મહિના
પેટન્ટ	૨-૩ વર્ષ
ડિઝાઇન નોંધણી	૬-૧૨ મહિના
જીઆઈ	૧૨-૧૮ મહિના
એસઆઈસીએલડી	૬-૧૨ મહિના
વેપાર રહસ્ય	અનિશ્ચિત (જ્યાં સુધી ગુપ્ત રાખવામાં આવે ત્યાં સુધી સુરક્ષિત)

4. જો કોઈ મારા વિચાર કે બ્રાન્ડની નકલ કરે તો શું?

- ટ્રેડમાર્ક / પેટન્ટ / ડિઝાઇન / GI / કોપિરાઇટ: તમે કોર્ટમાં કાનૂની કાર્યવાહી કરી શકો છો.

- વેપાર રહસ્ય: કરારો / NDA દ્વારા લાગુ કરી શકાય છે.
- ટિપ: વહેલા નોંધણી એ વિવાદોને રોકવા અને તમારા કેસને મજબૂત બનાવવા માટે યાવી છે.

5. શું હું એક જ પ્રોડક્ટ માટે બહુવિધ IP ફાઇલ કરી શકું?

- હા! ઘણા ઉત્પાદનોને બહુવિધ IP સુરક્ષાની જરૂર પડે છે:
 - બ્રાન્ડ નામ/લોગો માટે ટ્રેડમાર્ક.
 - આકાર/દેખાવ માટે ડિઝાઇન નોંધણી.
 - કોઈપણ નવી શોધ અથવા તકનીકી પ્રક્રિયા માટે પેટન્ટ.
 - સોફ્ટવેર, મેન્યુઅલ અથવા માર્કેટિંગ સામગ્રી માટે કોપિરાઇટ.

6. શું IP સુરક્ષા આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે કામ કરે છે?

- IP પ્રાદેશિક છે: ભારતીય નોંધણી ફક્ત ભારતમાં જ તમારું રક્ષણ કરે છે.
- આંતરરાષ્ટ્રીય સુરક્ષા માટે, તમે આ કરી શકો છો:
 - પેટન્ટ માટે PCT (પેટન્ટ કોઓપરેશન ટ્રીટી) દ્વારા ફાઇલ કરો.
 - ટ્રેડમાર્ક અને ડિઝાઇન માટે વિદેશી અધિકારક્ષેત્રોમાં અરજી કરો.

7. IP ને સુરક્ષિત રાખવા માટે કેટલો ખર્ચ થાય છે?

- ખર્ચ IP પ્રકાર અને અરજદારના પ્રકાર (વ્યક્તિગત/સ્ટાર્ટઅપ વિરુદ્ધ કંપની) પર આધાર રાખીને બદલાય છે.
- સ્ટાર્ટઅપ ઇન્ડિયા પહેલ હેઠળ સ્ટાર્ટઅપ્સ/MSMEs માટે સરકારી ફી ઓછી છે.

8. શું હું મારો IP વેચી શકું છું અથવા લાઇસન્સ આપી શકું છું?

- હા! રજિસ્ટર્ડ IP એ એક મૂલ્યવાન વ્યવસાયિક સંપત્તિ છે:
 - તમારા બ્રાન્ડ, ડિઝાઇન અથવા પેટન્ટનું લાઇસન્સ અન્ય લોકોને આપો.
 - આવક પેદા કરવા માટે IP રાઇટ્સ વેચો.
- ગોપનીયતા કરાર હેઠળ વેપાર રહસ્યો શેર કરી શકાય છે.

9. શું મારો IP રિન્યુ થઈ શકે છે?

IP પ્રકાર	નવીકરણ / વિસ્તરણ
ટ્રેડમાર્ક	દર ૧૦ વર્ષે, અનિશ્ચિત સમય માટે
પેટન્ટ	નવીનીકરણીય નથી (મહત્તમ ૨૦ વર્ષ)
ડિઝાઇન	૧૦ + ૫ વર્ષ (મહત્તમ ૧૫ વર્ષ)
જીઆઈ	દર ૧૦ વર્ષે, અનિશ્ચિત સમય માટે
કોપિરાઇટ	આજીવન + ૬૦ વર્ષ (ઓટોમેટિક)
એસઆઈસીએલડી	૧૦ વર્ષ (નવીનીકરણીય નહીં)

10. IP ને સુરક્ષિત કરવાના ફાયદા શું છે?

- નકલ અને વિવાદોને અટકાવે છે.
- બ્રાન્ડ મૂલ્ય અને ગ્રાહક વિશ્વાસ બનાવે છે.
- રોકાણકારોનો વિશ્વાસ અને સ્ટાર્ટઅપ મૂલ્યાંકન વધે છે.
- લાઇસન્સિંગ, ફ્રેન્ચાઇઝીંગ અને વ્યાપારીકરણને સક્ષમ કરે છે.

Awareness Initiative by

Archetypal & Quintessential

Supported by

